

Vilka hälsorisker finns det med passiv rökning utomhus?

Allt fler länder som framgångsrikt infört helt rökfria offentliga inomhuslokaler, inklusive serveringar, har även börjat etablera rökfria utomhusmiljöer. Skälet är att man också där vill skydda människor mot de hälsorisker som passiv rökning innebär. Tobaksrök kan vara lika farlig ute i fria luften som inomhus. Avgörande är graden av exponering och hur långvarig den är.

Vi blev förvånade när vi upptäckte att exponeringen utomhus för rök från en rökare i närheten var jämförbar med genomsnittet för den rök vi tidigare mätt inomhus i en rökig taverna, skriver en av forskarna i en omfattande studie från 2007 om passiv rökning vid Stanfordinstitutet i Kalifornien.

Amerikanska Surgeon Generals rapport 2006 slog slutgiltigt fast att passiv rökning utgör en allvarlig folkhälsorisk som orsakar både lungcancer och hjärt- kärlsjukdomar. Ett viktigt budskap var att det inte existerar några gränsvärden där tobaken är ofarlig. Slutsatserna i rapporten bekräftades 2007 av Världshälsoorganisationen, WHO, som konstaterade "tobaksrök är en luftförorening som orsakar allvarliga sjukdomar hos både barn och vuxna. Det finns odiskutabla bevis för att införandet av 100-procentigt rökfria miljöer är det enda effektiva sättet att skydda befolkningen mot de hälsofarliga effekterna av exponering för passiv rökning".

Tobaksrök kan vara lika farlig ute i fria luften som inomhus. Visserligen gör luftens rörlighet att röken utomhus försvinner snabbare när ingen röker, men så länge rökning pågår kan skadorna bli desamma som vid rökning inomhus (bl a lungcancer, hjärt- kärlsjukdomar, astmaanfall). Det som avgör är hur mycket och hur länge man utsätts för den passiva rökningen. Barn är känsligare än vuxna och passiv rökning kan hos dem även orsaka akut astmaanfall, lunginflammation, bronkit och öroninflammationer.

Rökfria uteserveringar är liksom rökfria inomhusserveringar främst till för att skydda personalen som i timal tvingas röra sig bland rökande gäster. I Sverige fick rökförbudet på restaurangerna 2005 snabbt positiva effekter på personalens hälsa. Redan efter fyra månader minskade luftvägssymtomen kraftigt och efter ett år halverades de symtom från luftvägar och slemhinnor som förekom innan serveringslokalerna blev rökfria. Det visade en nationell undersökning som genomfördes på nio orter runt om i Sverige. En svensk pilotstudie från 2010 som undersökte den tobaksexponering personer under yrkesutövning utsattes för visade att fem av sex anställda på uteserveringar i Stockholm exponerats för nikotin på, eller över, den nivå som i flera studier bedömts som hälsofarlig. Mätningen gjordes med hjälp av dosor som registrerade den mängd nikotin som försökspersonerna utsattes för under ett par arbetspass.